

Hyggesfritt skogsbruk

Hyggesfritt skogsbruk innebär att skogen brukas utan större kalytor, den ska alltså vara kontinuerligt bevuxen och hålla en minsta nivå gällande slutenhet. Hyggesfria metoder var helt dominerande i svenskt skogsbruk fram till mitten på 1900-talet, då vårt nuvarande trakthyggesbruk infördes.

Tidigare erfarenheter i Sverige samt från andra länder visar att hyggesfria metoder kan fungera där förutsättningarna är de rätta och vid val av hyggesfria metoder är det viktigt att lära av tidigare erfarenheter. Vid rådgivning kring hyggesfritt skogsbruk ska skogsägarens intention vara att långsiktigt bruka skogen just hyggesfritt.

Det finns två skogsskötselsystem; trakthyggesbruk och blädning. Trakthyggesbruk lämpar sig för enskiktad eller flerskiktad skog där varje skikt är likåldrigt medan blädning lämpar sig för fullskiktad skog, en skog som har träd i alla storleksklasser. Inom trakthyggesbruk är det vanligt att bruka skogen med konventionella hyggen, men det finns även hyggesfria metoder inom trakthyggesbruket.

Blädning är det enda skogsskötselssystem och metod som kan klassas som kontinuitetsskogsbruk. Det är en

form av hyggesfritt skogsbruk där målet med brukandet är att kontinuerligt hålla ett fullskiktat trädskikt som underhålls och/eller utvecklas.

Är du FSC®-certifierad?

För de skogsägare som är FSC®-certifierade (FSC-C023846) kan hyggesfria metoder vara en del i det som benämns som anpassat brukande och som tillsammans med avsättningar ska uppnå 10 % av den produktiva skogsmarksarealen. Enligt certifieringsstandarden kan områden som långsiktigt sköts med kontinuitetsskogsbruk (blädning) eller som brukas genom luckhuggning/stråkhuggning med naturlig förnygring räknas in i de tio procenten. Även andra skogsbruksmetoder där minst 50 % av den ursprungliga volymen finns kvar efter åtgärd och där syftet

med åtgärden är att främja naturvärden och/eller sociala värden, kan räknas in i de tio procenten. Att främja naturvärden kan till exempel innebära att en skyddszon med anpassat brukande skapas i anslutning till befintliga naturvårdsområden.

Kostnader och intäkter

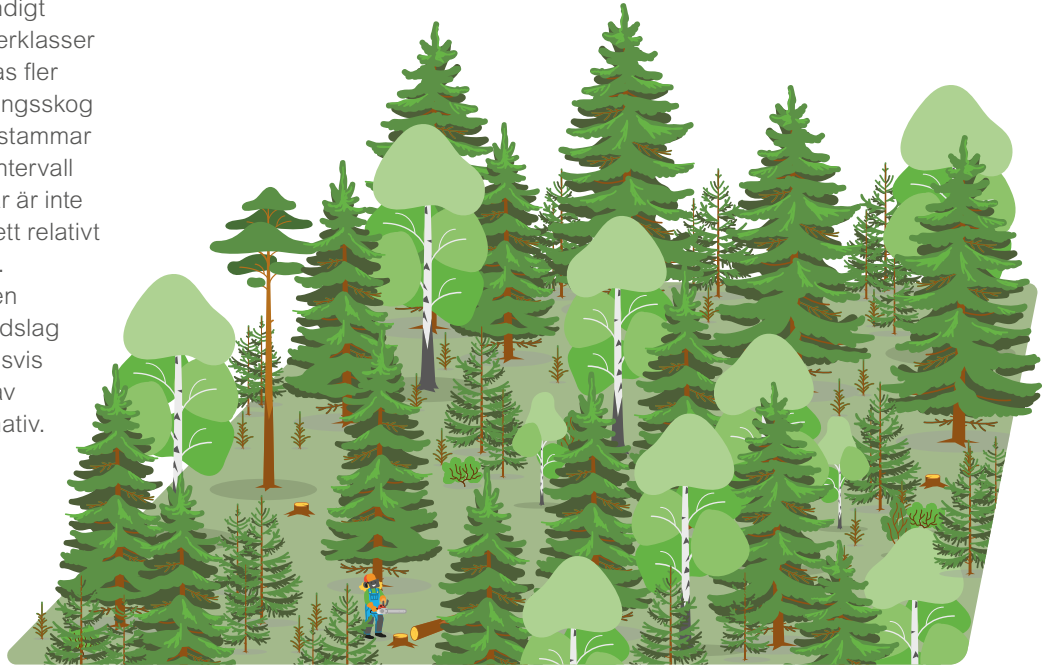
Kostnader och intäkter vid hyggesfritt skogsbruk varierar utifrån val av metod och objektets förutsättningar. Bland annat påverkar mängden undervegetation, avstånd till väg och bärighet. Kostnaderna påverkas även av vilka åtgärder som skogsägaren önskar genomföra i form av eventuellt markberedning, plantering och röjning. De hyggesfria metoderna ger generellt högre avverkningskostnader under en omloppstid jämfört med konventionell avverkning i enskiktade bestånd.

HYGGESFRITT SKOGSBRUK

Blädning

Blädning innebär att det aldrig skapas kala ytor, utan marken är ständigt bevuxen av träd i alla diameterklasser och åldrar. Det ska alltid finnas fler små träd än stora. I en blädningsskog finns ingen omloppstid, men stammar plockas vanligen ut med ett intervall om 15-30 år. Blädningsskogar är inte särskilt föränderliga och har ett relativt konstant virkesförråd över tid. Blädning förutsätter att skogen domineras av skuggtåliga trädslag (sekundärträdslag), företrädesvis gran. I de sydligare delarna av Sverige är även bok ett alternativ.

- + Biologisk mångfald
- + Inga utgifter för skogsvård

Luckhuggning

Luckhuggning innebär ett system av mindre kala ytor, där formen på ytorna kan variera. Metoden är lämplig i områden där hänsyn ska tas till sociala värden eller om hänsyn behöver tas till befintliga naturvärden. Luckornas placering och basstråken mellan luckorna bör planeras utifrån terrängen och eventuella hänsynsområden. Luckhuggning lämpar sig bäst för likåldrig skog, gärna lövskog eller blandskog med övervägande del tall. Marken bör vara lättföryngrad om ingen markberedning ska ske.

- + Trädkontinuitet, motverkar fragmentering
- + Både stående skog och mindre öppna ytor, trevligt att gå i

Stråkhuggning

Stråkhuggning är en variant av luckhuggning där luckorna görs långsmala i ytterkanten av eller inne i ett bestånd. Metoden fungerar för alla trädslag, men mindre bra för granbestånd där skaderisken är större samt magra tallmarker. Av de hyggesfria metoderna är detta det mest rationella alternativet för tallbestånd förutsatt att bördigheten är god samt att stråken kan läggas i sådan riktning att det gynnar förnyringen.

- + Bra för renskötseln
- + Kostnadseffektiv metod

Läs mer om de
hyggesfria metoderna
i faktabladen som
finns för respektive
metod!

Skärmskogsbruk

En skärm innebär att överståndare lämnas i ett bestånd där en likåldrig etablering får växa upp underifrån och det skapas ett tvåskiktat bestånd. Skärmställning ska inte förväxlas med timmerställning eller fröträdställning. En timmerställning syftar till att ge dimensionsutveckling inför en förnyingsavverkning medan en fröträdställning syftar till att ge frö till kommande förnyring. Skärmställning lämpar sig bäst för gran och björk på fuktiga eller blöta marker. Skärmställning är den hyggesfria metod som sannolikt är mest tillämpbar, utifrån hur dagens svenska skogar ser ut.

- + Hög avkastning i redan slutavverkningsmogen skog
- + Möjligt att variera uttag

Att välja hyggesfri metod

Alla hyggesfria metoder behöver anpassas utifrån gällande förutsättningar och ståndort. Nedanstående tabell är ett stöd för att välja lämplig hyggesfri metod; med utgångspunkt i aktuell ståndort och önskat framtida bestånd. Enligt Skogsstyrelsens definition innebär hyggesfritt skogsbruk på

skogsmark med produktionsmål att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kala ytor. En hyggesfri metod ska uppfylla följande kriterier:

1. Inga enskilda luckor över 0,25 ha,
2. Luckorna får utvidgas först när ungskogen uppnått en höjd på 2,5 m,

3. Genomsnittliga tätheten för beståndet får inte understiga § 5 Skogsvårdslagen, SVL, och
4. Det finns alltid träd inom beståndet som är minst 10 m höga.

Undantag från punkterna 2 och 3 kan göras vid vissa skärmställningar.

	Utgångsläge bestånd	Kontinuitets-skogsbruk	Trakthyggesbruk				
		Blädning	Hyggesfritt skogsbruk			Ej hyggesfritt skogsbruk	
			Luckhuggning	Stråkhuggning	Skärmställning	Konventionell avverkning	Konventionell avverkning med fröträd
Trädslag	Primära	✗	✓	✓	✗	✓	✓
	Sekundära	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Blandskog	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Skiktning	Fullskiktad	✓	✗	✗	✓	✓	✓
	Tvåskiktad	✗	✓	✓	✓	✓	✓
	Enskiktad	✗	✓	✓	✓	✓	✓
Markfuktighetsklass	Blöt	✓	✗	✗	✓	✗	✗
	Fuktig	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Frisk	✓	✓	✓	✗	✓	✓
	Torr	✗	✓	✓	✗	✓	✓

Virkesförrådsdiagram

Virkesförrådsdiagram utifrån volym och medelhöjd. Diagrammet visar vid vilken volym, i förhållande till medelhöjd, som krav på förnygring ställs (5 §). Detta är även den nedre gränsen för att uppfylla kravet för hyggesfritt skogsbruk. Diagrammet visar även den lägsta volym utifrån medelhöjd som får lämnas efter gallring (10 §).

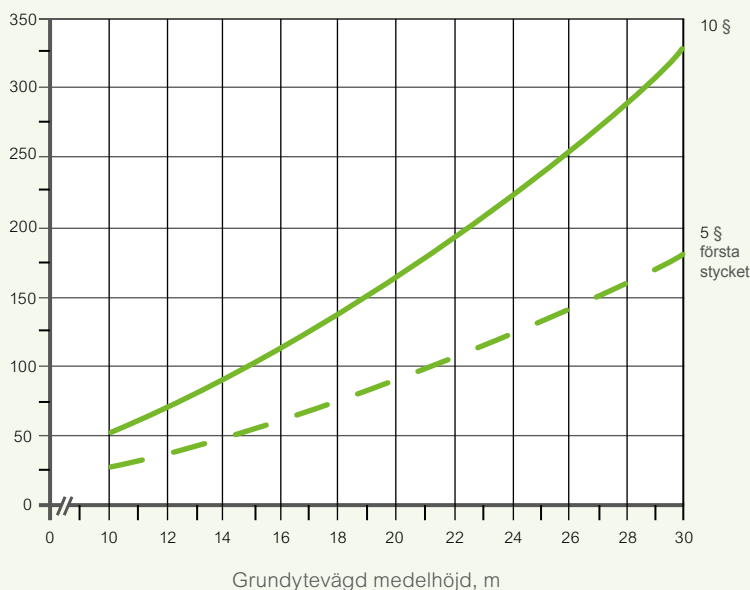
— 10 § skogsvårdslagen

Lägsta virkesförråd efter en avverkning i barrskog som syftar till att främja skogens utveckling.

- - 5 § första stycket 1 skogsvårdslagen

Virkesförråd i barrskog, björkskog och blandskog av barrträd och björk som anger den nivå där skyldighet att anlägga ny skog normalt inträder. Med barrskog avses bestånd som till minst 7/10 består av tall och/eller gran. Med björkskog avses bestånd som till minst 7/10 består av björk. Med blandskog av barrträd och björk avses bestånd som till minst 7/10 består av sådana trädslag.

Volym, m³sk/ha

Källa: Bilaga 1, Skogsvårdslagen 1 april 2022.

BILLERUD